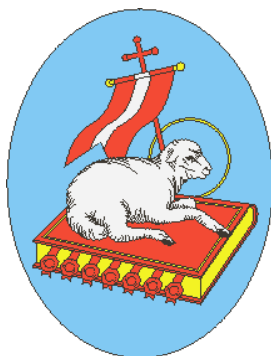

CSANYTELEK KÖZSÉG
TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI
KONCEPCIÓJA
KONCEPCIÓ ÉS STRATÉGIA

Jóváhagyta:

Csanytelek Község Önkormányzata Képviselő-testülete
38/2014. (VI. 27.) Ökt határozatával

2014.

TARTALOMJEGYZÉK

I. A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI CÉLOKAT MEGALAPOZÓ ÖSSZEGZÉS	3
1.1. A PROGRAM KÉSZÍTÉSÉNEK ALAPELVEI	3
1.2. TELEPÜLÉSI STRATÉGIAI IRÁNYOK.....	4
1.3. JÖVŐKÉP	4
1.4. CSANYTELEK FŐBB JELLEMZŐINEK ÖSSZEFOGLALÁSA	6
1.5. SWOT ANALÍZIS.....	7
II. CSANYTELEK TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA	13
2.1. BEVEZETÉS	13
2.2. TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ	14
2.3. A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ FŐBB CÉLKITŰZÉSEI	15
2.4. FEJLESZTÉSI CÉLPIRAMIS	20

I. A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI CÉLOKAT MEGALAPOZÓ ÖSSZEGZÉS

1.1. A PROGRAM KÉSZÍTÉSÉNEK ALAPELVEI

Ez a fejezet azokat a lehetséges fejlesztési irányokat, célokat mutatja be, amelyeknek megfelelő alapja és megvalósításának reális esélye van. A stratégia a bemutatott változatok közül, a település által meghatározott fejlesztési irány és prioritások alapján kerül részletes kimunkálásra.

A tervezői munka jelenlegi szakaszában – az érvényes jogszabályok mellett - három meghatározó pillérre támaszkodunk: **a helyzetértékelésre, a hazai és az EU által meghatározott prioritásokra és a helyi érdekekre.**

Az **egyik pillér a helyzetértékelés**, mely feltárja a település hosszú távú fejlesztését érintő belső erőforrásokat - erősségeket, gyengeségeket -, a külső környezet által meghatározó a fejlődést lényegesen befolyásoló adottságokat - lehetőségeket és veszélyeket. A fejlesztés lehetséges irányainak tervezett változatai a település lehetőségeket kihasználva az erősségekre épülnek úgy, hogy közben az egyes gyengeségeken igyekszünk javítani, a veszélyeket pedig elhárítani vagy elkerülni. A település főbb jellemzőit – erősségek, gyengeségek, lehetőségek, veszélyek - SWOT¹ analízis keretében elemezve a következő fejezetben mutatjuk be.

A **másik pilléreként** vesszük számításba **az EU és a hazai prioritásokat**, valamint az ezekhez tartozó támogatási források lehetőségét. A kitűzött célok megvalósításához ugyanis csak akkor számíthatunk támogatásokra, ha azok illeszkednek az EU és a hazai támogatott célokhoz.

A **harmadik pillér a helyi érdek**, hiszen az itt élők érdekében történik a program tervezése és megvalósítása. Ezért törekszünk arra, hogy feltárjuk a helyi közösségi érdekeket és ezen érdekekre építve közösen fogalmazzuk meg a település fejlesztési céljait. Ezért fontos együttműködni a helyi önkormányzatnak a szervezetekkel, a vállalkozókkal, termelőkkel és lakosokkal, hogy az érdekeiknek megfelelő fejlesztési elképzeléseiket megismerjük, hiszen csak az érdekek mentén lesznek partnereink a célok megvalósításában, ez motiválja a résztvevőket az áldozatvállalásra. A programban megfogalmazott fejlesztési célok megvalósításához a település szereplőinek ugyanis saját forrással is hozzá kell járulni, amit érdekek kötődése nélkül nehezen vállalnak. Itt ki kell emelni a településfejlesztés körébe tartozó önkormányzat számára előírt kötelező feladatokat, valamint a település-üzemeltetés biztonságosabb és takarékosabb ellátását biztosító fejlesztéseket.

A fejlesztés lehetséges irányai, a célokat illetően – különösen egy kisebb település esetében – nem lehetnek merőben mások. Ezek mindegyike a település jövőképeinek megvalósulását szolgálja, azonos térségi alapra, adottságokra épülve, azonos peremfeltételekkel. A fejlesztési irányok tehát bizonyos fokig behatároltak a település és környezetének adottságai, valamint a helyi szereplők erőforrásai és készségei (anyagi, kvalitás és mentalitás) által. A telepü-

¹ (SWOT; nemzetközileg elterjedt elemzési módszer a Strength = erősség, Weakness = gyengeség, Opportunity = lehetőség, Threat = veszély, angol szavak kezdőbetűi alapján)

lési célok fontossági sorrendjében azonban lehet lényeges eltérés. Ugyanakkor vannak olyan területek - környezetvédelem, közlekedési infrastruktúra, képzés -, amelyeket tartalmaznia kell a stratégiának, hiszen e célok nélkül nehéz fejlesztésről, fejlődésről beszélni.

Ahhoz, hogy a település fejlesztését a leghatékonyabban tudjuk elősegíteni, a rendelkezésre álló erőforrások felhasználása a legésszerűbb legyen, szükséges egy közösen kialakított program. Ennek szerkezete: *egy kiválasztott jövőkép, az annak elérése érdekében elérendő fő célok és azok megvalósulását szolgáló célcsoportok és részcélok rendje.*

A tervezés jelenlegi szintjén a jövőkép és a fő célok – a település általi - elfogadását igényli. Ez lesz a stratégia alapja.

A település fejlődése érdekében több olyan programnak is meg kell valósulnia, amelynek eldöntése nem tartozik a kistérség hatáskörébe, de hatással van a település versenyképességének növelésére, az életminőség javulására (Pl. Vásárhelyi-terv, közútépítés, szakképzés, stb.). A következő fázisokban ezek is szerepelni fognak a tervekben, a település saját, és az általa elnyerhető erőforrásokból megvalósítható programokkal együtt, megjelölve a döntés szintjét.

A következőkben olyan fejlesztési irányok megfogalmazására törekszünk, amelyek a település adottságain alapulva a hazai előírásoknak és elvárásoknak megfelelnek és az EU prioritásokkal is egybeesnek.

1.2. TELEPÜLÉSI STRATÉGIAI IRÁNYOK

Csanytelek gazdasági szerkezetében a mezőgazdaság dominál. A településfejlesztés tartalma – a település jellemzői alapján – a vidékfejlesztéshez kötődik leginkább, ami nem azonos az agrárium fejlesztésével. A vidékfejlesztés a területfejlesztés speciális – a vidék társadalmi-gazdasági-környezeti fejlesztésére irányuló – komplex tevékenység. Ennek a születőben lévő Nemzeti Vidékfejlesztési Stratégia kapcsán van különös jelentősége, hiszen az ott meghatározott célokhoz való kapcsolódás nagyobb esélyt ad a településfejlesztési célkitűzések megvalósításának. A komplexitást az adja, hogy a településfejlesztési terv az önkormányzat kötelező és önként vállalt feladatainak ellátását összehangolja a település társadalmi-gazdasági-környezeti fejlesztésével a település versenyképességének hatékony növelése érdekében. Emellett a településfejlesztésben való aktív részvétel – a település társadalmának együttműködését serkentve – erősíti a településen belüli összetartozást és a célok megvalósításának eredményességét.

1.3. JÖVŐKÉP

A jövőkép az a helyi szereplők által elfogadott, jövőbeni képzelni kívánt állapot, amelynek – a település jellemzőire (erősségek, gyengeségek) építve, a környezeti adottságokat (lehetőségek, veszélyek) 8-10 év múlva a települést látni akarják. Ez ugyan nem köbe vésett szabály, de az elérendő célokat ennek alapján fogalmazzuk meg, s e célok elérése érdekében fognak az itt élők erőfeszítéseket tenni.

Jövőkép: Csanytelek lakossága számára magasabb életszínvonal, jobb életminőség biztosítása, amit a település versenyképességének jelentős növelésével szándékozunk elérni, ahol a fenntartható fejlődés keretei között elérhető gazdasági növekedés által biztosított színvonalasabb foglalkoztatottságot és a magasabb munkajövedelmeket tekinthetjük a társadalmi fejlődés egyik biztos alapjának.

A célok kitűzésénél azzal tisztába kell lennünk, hogy az EU térségeiben – az utóbbi években folytatott kutatások szerint:

- Az „agrár régiók” gazdasági teljesítőképeségére vonatkozó mutatói jelentősen az EU átlag alatt vannak, a foglalkoztatottság és a jövedelmek növekedési üteme is alacsonyabb.
- Az „ipari régiók” teljesítőképesége meghaladja az Unió átlagot, a növekedési ráták (a keresetek is) mérsékelten emelkednek.

Az erős szolgáltató gazdasággal rendelkező térségek – a nagyobb városok térségei – GDP mutatói a legmagasabbak, a foglalkoztatottsági és a jövedelmi különbségek növekvők.

E folyamatok ismeretében is csak a település valós adottságira építve tűzhetjük ki a helyi érdekeken alapuló célokat. Csanytelek fejlődését még sokáig a mezőgazdaság és az arra építhető tevékenységek határozzák meg. Ám ahogyan a helyzetértékelés „4.1.4. Csanytelek gazdasági szerkezete” című fejezete hangsúlyozza, ebben sok kihasználatlan lehetőség rejlik még, amire bátran lehet építeni.

A célok kitűzésénél azzal is számolni kell, hogy az utóbbi évtizedben - de különösen az utóbbi években - felgyorsult világméretű gazdasági verseny hazánk, s a település társadalmi, gazdasági életét és környezetét is egyre kiszolgáltatottabb helyzetbe hozza. Az egyre inkább kiteljesedő globalizációval ez a hatás erősödni fog, így ennek a kihívásnak kell megfelelni felkészültségben, tudásban, hatékonyságban, a környezet minőségében, ezzel arányosan a foglalkoztatottságban, az életminőség növelésében és a saját érdekeink érvényesítésében. A versenynek – szándékunktól függetlenül – már résztvevői vagyunk, hiszen egyre terjeszkednek a külföldi befektetők, a nagy bevásárlóközpontok, tömegével áramlik be az olcsó, de hitvány minőségű külföldi áru, ily módon kiszorítják saját termelőinket és vállalkozóinkat a saját piacainkról. A fejlesztési programot ennek tudatában kell megfogalmazni és megvalósítani.

Tisztességes piaci viszonyok szerint – itthon és külföldön egyaránt – csak versenyképes termékekkel, szolgáltatásokkal, környezettel lehet eredményeket elérni, emellett olyan ismeretek megszerzésére és alkalmazására van szükség, ami a piacképességünk erősítését szolgálja, amelyeket az eredményes gazdaságok már régóta sikerrel alkalmaznak.

A versenyképes vállalkozások körének bővítése a fenntartható munkahelyek létrehozásának, s ezáltal a település gazdasági fejlődésének egyik alapja. E tekintetben a helyi kis és közepes vállalkozások (KKV) támogatása gyakran kap hangsúlyt mind a hazai, mind az EU programokban. (Itt a mikro vállalkozásokat is a KKV kategóriába foglaltuk)

A település méretei, népességszáma igényli, hogy érdekezésszerűen alapuló partnereket találjon. Mindenek előtt a belső kohézió, az együttműködés erősítése a legfontosabb, de a tervnek és az együttműködésnek ki kell tekinteni a település, sőt a kistérség határain túlra is, amennyire ezt a település hosszú távú érdekei megkívánják.

Megszívlelendő Clinton elnök – a kilencvenes évek végén tett – kijelentése, mely szerint az USA akkori általános szakmai felkészültsége mintegy 20%-ban lesz elegendő 2015-ben, ezért az oktatás és a képzés kiemelt fontosságot érdemel. A fejlődés ütemét nekünk is át kell venni, s ez a humán erőforrás fejlesztésére kiemelten vonatkozik. A versenyképesség alapfeltétele a felkészültség, az ismeretek és információ alkalmazása és továbbfejlesztése, az innovációs képesség. Minden lehetőséget fontos kihasználni a legkorszerűbb ismeretek megszerzéséhez szükséges alapok megteremtéséhez. Nyelvi, jogi, szabályozási, minőségi, eljárási, piaci, technológiai ismeretek hiánya még rövidtávon is nagy veszteséggel jár, ami kihat a térség foglalkoztatottságára és életminőségére.

A versenyképes iparágak, és szolgáltatások többsége ott telepszik le, ahol nagyobb számú a képzett munkaerő, jobb az intézményi és infrastruktúra kiépítettség, illetve nagyobb keresletre lehet számítani. A kis és középvállalkozások, a kézműipar, a beszállítói rendszer, a mezőgazdaság, a turizmus és az informatika adta lehetőségek azonban tág teret adnak a versenyképesség fokozására a vidéki területeken is. A községekben éppen a mezőgazdaság versenyképességének növelése az elsődleges cél, ennek vannak meg az alapjai, és ez az ágazat határozza meg a legtöbb család foglalkoztatottságát, jövedelmét és életminőségét.

A feltételek biztosítása javít az esélyegyenlőségen, az együttműködés feltételein, és egyben az együttműködés készségén is, mely a település és a kistérség versenyképességének egyik alapja. Ez az elgondolás összecseng az EU modelljével, mely szerint olyan integrált folyamatokat kell katalizálni, amelynek célja a város- és vidékfejlesztés összhangjának megteremtése annak érdekében, hogy kiegyensúlyozottabb területi fejlődést eredményezzenek.

A tervezés során az itt említett kihívásokra, felmerülő kérdésekre is igyekezünk választ adni, ezzel is megalapozni a fejlesztési prioritások és megvalósításuk közötti összhangot.

1.4. CSANYTELEK FŐBB JELLEMZŐINEK ÖSSZEFOGLALÁSA

A helyzetértékelés egyes fejezetei a település – településfejlesztéssel összefüggő – főbb jellemzőit tematikusan részletezik oly mértékben, amennyire a fejlesztési célok megfogalmazása azt igényli. A településfejlesztéssel kapcsolatos jellemzőket itt a település fejlődését befolyásolni képes, de a településen kívüli adottságok (lehetőségek és veszélyek), illetve a település belső jellemzői (erősségek és gyengeségek) szerint csoportosítjuk a SWOT analízis keretében.

A főbb jellemzők ily módon történő csoportosítása alapján világosabbá válik, hogy melyek a település azon erősségei, és lehetőségei, amelyekre építeni lehet, illetve mely gyengeségek szorulnak javításra, és mely veszélyeket célszerű elkerülni a célok kijelölésénél.

1.5. SWOT ANALÍZIS

ERŐSSÉGEK

Természeti adottságok

- Jó minőségű termőföld
- Tisza, Csaj-tó, holtág, Dong-ér, alföldi táj
- Tájvédelmi körzet együttműködési lehetőségei
- Gazdag növény és állatvilág
- Kiemelkedően gazdag madárvilág
- Gazdag vadállomány és halállomány
- Jelentős megújuló energiaforrások (geotermikus energia, nap, szél)
- Jelentős felszíni és felszín alatti vizek, melyek számos lehetőséget kínálnak (mezőgazdasági öntözés, hajózás, energiatermelés, idegenforgalom, halászat, stb.)
- Bő ivóvízkészlet, jó minőségű ivóvíz

A környezet állapota

- Következetes tájvédelem
- Különleges, csápos településszerkezet
- Az épített környezet gondozottnak tekinthető

Emberi erőforrások

- Olcsó és szabad munkaerő
- Lokálpatriotizmus (könnyebben mozgósítható emberi erőforrások)
- A település (erősíti a kötődést) a honfoglalás kori
- Aktív civil szervezetek, sportkörök
- Gazdag programmal szervezett falunapok, rendezvények
- A helyi társadalom tudatosodása, a helyi közösségi érdekek érvényesítése érdekében
- a helyi adottságokra, érdekekre és összefogásra épülő fejlesztési stratégia tervezése és megvalósítása a helyi versenyképesség növelése érdekében

GYENGESÉGEK

Természeti adottságok

- Viszonylag kis terület
- Tisza árvízveszélye
- Az alföldi táj nem egyedi turisztika vonzerő
- Tájvédelmi körzet korlátozásai
- A geotermikus energia használatának nehézségei
- Időszakosan a nagy, mély-fekvésű, lefolyástalan területek károkat és fertőzésveszélyt idéznek elő
- Drága öntözővíz, elhanyagolt csatornák
- A szigorodó ivóvíz-minőségi követelmények nehézségei
- Kevés az erdő, ami a mikroklímát és a széljárást egyébként kedvezően befolyásolná
- A Tisza elzárja a települést, mivel nincs híd

A környezet állapota

- A felszín alatti vizek minősége romlik a szennyvízkezelő és csatornarendszer hiánya miatt
- A levegő porszennyezettsége magas, a kiépítetlen utak és a nagy átmenő forgalom miatt
- A termőtalaj minősége romlik a magas műtrágya és az alacsony szerves trágya bevitele miatt
- Különleges, csápos településszerkezet kiterjedtebb települést, ezáltal költségesebb infrastruktúra kiépítést és üzemeltetést jelent
- A településrendezési terv „egyéb mezőgazdasági övezetbe” tartozó besorolása korlátozza a településen a kertészeti tevékenységet
- A településrendezési tervben a gyűjtőutak besorolása korlátozza az úthálózati fejlesztéseket

Emberi erőforrások

- Viszonylag képzetlen munkaerő
- Alacsony jövedelemszint
- A felnőttképzés nem hatékony, pedig viszonylag nagyarányú az alacsony képzettségű munkaerő
- A települést is érintő gyakorlati szakmai képzés színvonala nem megfelelő
- A települést is érintő szakképzés struktúrája nem felel meg a piaci igényeknek
- Nyelvismeret hiánya
- Korszerű ismeretek hiánya (marketing, informatika, EU ismeretek, turizmus, stb.)
- Magas munkanélküliség

Gazdasági erőforrások

Mezőgazdaság

- Jelentős kertészeti tradíció
- Intenzív mezőgazdasági tevékenység
- Magas a megtermelt áru településen kívül történő értékesítési aránya.
- Nagy a helyi tulajdonú cégek aránya.
- Növekvő vállalkozói aktivitás
- Személyes piaci ismeretek
- Működő vadásztársaságok
- Jó vadgazdálkodás
- Működő horgászegyesület
- Fejlődő együttműködés a KNP-kal
- Együttműködés keretében, minőségbiztosítási rendszerben való termelés és értékesítés tapasztalatai (LEADER programban való részvétel)
- Mezőgazdasági termékeket feldolgozó ipari tevékenységnek vannak alapjai.
- Bérelhető, önkormányzati tulajdonú hűtőház
- Tervezett, fedett piacszarnok
- A falugazdász helyi szolgáltatásai
- A LEADER programban való kiemelkedő aktivitás és az abban szerzett tapasztalatok

- A munkanélküliek egy része nem akar legálisan elhelyezkedni (főként a segély és a bér közötti kis különbség miatt)
- A fiatalok munkahelyek híján elmennek
- Elöregedő lakosság
- Szűkös kulturális lehetőségek
- Az együttműködés jelenlegi alacsony foka
- A keringési rendszer, a daganatos betegségek miatti halálazások magasak
- A szakorvosi ellátás Csongrádon is hiányos, kórházi ellátás távol esik

Gazdasági erőforrások

Mezőgazdaság

- A mezőgazdasági termékek feldolgozottságának alacsony foka, kicsi a helyi hozzáadott érték, főként alapanyag-termelés folyik
- Nem alkalmaznak minőségbiztosítási rendszert.
- Az együttműködések alacsony foka
- Nem egységes és nem piacképes mennyiségű a megtermelt áru
- A marketing hiánya miatt a termelés és értékesítés nem hatékony
- Kiépítetlen a mezőgazdasági alpinfrastruktúra (mezőgazdasági utak, ivóvíz, energiaellátás)
- Szétaprózott földterület (ez szántóföldi művelésnél különösen hátrányos)
- A kisbirtokosok hiányos felkészültsége és felszereltsége rontja a hatékonyságot és a minőséget
- Információ és gazdasági szolgáltatások hiánya
- Az integráció hiánya, a szakismeret, a gépek a háttérkapacitások nem kellő kihasználtsága főleg a kistermelők pozícióit rontja
- Az állatállomány számának visszaesése jövedelem kiesést és szervesanyag-tartalom trágya csökkenést okoz
- A lehalászott hal értékesítése élőhalként történik, nincs feldolgozó üzem
- Integrátorok és a mezőgazdasági termékeket feldolgozó ipar hiánya értékesítési nehézségeket okoz, főként a kistermelők körében
- Termelési technológia alacsony színvonala a kisgazdaságok többségében
- A felszámolt TÉSZ rontja a szövetkezők hitelét
- Szűk a fejlesztési pályázatok lehetősége és hosszú az átfutási idő

A helyi gazdaság egyéb területei

- Mezőgazdasági termékeket feldolgozó ipari tevékenység alapjai megvannak (zöldségsomagoló, húszem, takarmánykeverék-gyártó, pálinkafőző), amelyek tovább fejleszthetők.
- Együtműködésre épülő helyi tulajdonú feldolgozóipari kezdeményezés (LEADER)
- Vonzerővé fejleszthető turisztikai adottságok és kezdeményezések
- Az önkormányzat rendelkezik fejleszthető ingatlannal, és készséget mutat a turizmus fejlesztésére és az együtműködésre

Infrastruktúra

- Bérelhető, önkormányzati tulajdonú hűtőház
- A belterületek áramellátottsága 100 %-os
- Bővíthető gázenergia-ellátás
- Széleskörű közüzemi vízellátás és kedvező vízdíj
- Túlkínálati telefon
- Kiterjedt internet használat
- Megoldott a lakossági szilárd és folyékony hulladék elszállítás
- Tervezett elkerülő út
- Belvízelvezető csatornarendszer beruházás tervezése és pályáztatása megtörtént.

Intézményi háttér

- Jól működő és felszerelt alapfokú oktatás (ált. iskola, térségi óvoda)
- Szervezett a szociális ellátás
- Megfelelő az egészségügyi alapellátás
- Helyi rendőrőrs
- Szervezett polgári védelem

A helyi gazdaság egyéb területei

- Jelentősebb ipari tevékenység nem folyik a térségben, amihez beszállítóként, vagy munkavállalóként kapcsolódni lehetne
- A külföldi működő tőke jövedelem kivonása oly mértékű, hogy a helyi érdekeltségű fejlesztéseknek rohamosan csökken az esélye
- Gyenge vállalkozói szféra, hiányzó tőke
- Az élelmiszeripar és a mezőgazdasági termékek feldolgozóipara gyenge
- A turisztikai adottságok nem kellően feltártak, térségi szinten összehangolatlanok
- Kevés a turisztikai program és azok térségi szinten összehangolatlanok
- Kevés (a színvonalas) turisztikai szolgáltatás (szálláshely, vendéglátóhely, speciális helyi ajándéktárgy) és infrastruktúra (jelölt utak, információs pont, tájékoztató füzet, stb.)
- Az önkormányzat fejlesztési források szűkössége.
- A szolgáltatási – főleg a gazdasági szolgáltatási - szektor hiányos
- A Településrendezési Terv felülvizsgálatra szorul.

Infrastruktúra

- Csanyteleket, nem érinti a vasútvonal
- A lakóterületen lévő kiépítetlen utak
- Kiépítetlen a külterületi úthálózat
- A 4519 j. közút átkelési szakasza rossz minőségű, nem megfelelő szélességű, forgalmas, balesetveszélyes
- A belterületi utak egy része hibás burkolatú, balesetveszélyes (Pusztaszeri út)
- Belvízelvezető csatornarendszer nem megfelelő kiépítettségű, hiányos, elhanyagolt
- Szennyvíztisztító és –elvezető csatorna nincs
- Nincsenek a tiszai vízi közlekedéshez, sporthoz turizmushoz szükséges szárazföldi létesítmények
- Még nem épült ki kábel TV hálózat, szolgáltatás
- Nincs agrár-ipari park

Intézményi háttér

- Nincs helyi gazdasági tanácsadás és szolgáltatás
- Nincs a településfejlesztési célok megvalósítását koordináló személy, szervezet
- A térségben a felsőfokú műszaki képzés hiánya

- Felszerelt, programokkal és feladatokkal ellátott, faluház
- Nagy állománnyal rendelkező, látogatott könyvtár

LEHETŐSÉGEK

Természeti adottságok és hatások révén

- A fenntartható fejlődés elve az EU és hazai fejlesztéspolitikában
- A Tisza folyó és vízkészlete
- Környezetfejlesztési támogatási rendszer
- Szeged, Ópusztaszer és a KNP közelsége
- Környezetfejlesztési támogatási rendszer
- A természeti katasztrófáktól (árvíz, belvív, aszály) fenyegetett térségekben (Tisza-térség, Duna-Tisza köze) integrált ágazatközi fejlesztési programok kidolgozása és végrehajtása

Emberi erőforrások révén

- EU és hazai esélyegyenlőségi politika ígérete
- Felsőfokú oktatási intézmények közelsége
- Fejlett kutatóbázis közelsége
- Megyei és regionális intézmények közelsége
- Külföldi és hazai támogatási rendszerek
- A regionalizmus erősödésével nő a település érdekvédelemképessége
- Testvér települési kapcsolatok kialakítása

Külső szervezet, intézmény révén

- A Tisza térség integrált fejlesztése: kisüzemek fejlesztése, falusi turizmus, a vidéki vállalkozásoknak, mezőgazdasági termelőknek gazdasági szolgáltatások, a helyi kézműves- és kisipar támogatása, integrált vidékfejlesztési programok (pl. humán erőforrás fejlesztés, helyi együttműködési hálózat-építés, településmegújítás)
- A Vásárhelyi terv várhatóan érinteni fogja a Csongrádi kistérség területét is
- **Csongrád Megyei Önkormányzat Közgyűlés javaslatai** (egyelőre nincs eszköze hozzá)
- Az idegenforgalomban a Bugac-Csongrád-Ópusztaszer térségi együttműködési javaslat
- A vadászat, a kerékpáros és gyalogos túrák, a bortúrák, borutak (...) érinthetik a települést
- (...folytatni kell a belvízrendszerek rekonstrukcióját (csatorna, ill. szivattyútelep)
- A mezőgazdasági térségeinek fejlesztését az öntözésfejlesztéssel együtt kell kezelni

VESZÉLYEK

Természeti adottságok és hatások révén

- Ár- és belvívveszély
- Tisza vízének szennyezése/szennyezettsége
- Szeged elszívó hatása és a városok elszívó hatása
- Mély fekvésű a település
- Árvíz és belvívveszély
- A Tisza ismételt nagymértékű szennyezése

Emberi erőforrások révén

- A regionalizmus lelassul, a vidékfejlesztés így főleg központi szándéktól függ
- Külföldi tőkebefektetői tulajdonú feldolgozó üzem, ami elviszi a hasznot és kiszolgáltatottá teszi a termelőket
- A felkészült munkaerő és értelmiség elvándorol.
- Az önkormányzatok feladat- és hatásköre, forrásképzési lehetősége csorbul, így a helyi közösségi összefogás hatékonysága lecsökken
- A magyar vállalkozói érdek háttérbe szorul
- A vidék összefogásának hiánya tartós lesz

Külső szervezet, intézmény révén

- Az EU kohéziós politika prioritásai: (...) a legelmaradottabb régiók növekedésének és munkahelyteremtésének támogatása (...), foglalkoztatás és a termelékenység növelése helyébe az EU versenyképessége lép, még egyes térségek visszaesésének árán is (Barca jelentés)
- Az EU tagság a négy szabadságelv (a tőke, az áru, a szolgáltatás és a munkaerő szabad áramlása) érvényesülése révén még inkább kiszolgáltatottá teszi a magyar vidéket
- Az EU költségvetése kisebb lesz, nettó befizetőkké válunk, így a befizetés és támogatás egyenlege romlik, a vidék támogatási lehetősége visszaesik
- A Vásárhelyi terv továbbfejlesztése nem érinti a kistérséget
- A szomszédos kistérségek együttműködési szándéka csekély lesz
- Továbbra is a jelenlegi (kiemelt) üdülőkörzetek kapják a támogatások zömét

- A szomszédos kistérségekkel együttműködve vonzó turisztikai programcsomagok alakíthatók ki, melyek marketingje is csak együttműködés keretében lehet eredményes
- A készülő Nemzeti Vidékfejlesztési Stratégia támogatja a termelői együttműködések, a marketingtevékenységet, a minőségbiztosítási rendszer keretében való együttműködések alapuló termelést. A közösségi termelői tulajdonú feldolgozó üzemeket, a hazai termékek védelmét, a helyi ellátás kialakítását, a helyi közösségek megerősödését
- A készülő Nemzeti Vidékfejlesztési Stratégia – a hazai érdekek védelme okán – erős követelményrendszert kíván érvényesíteni a hazai termőföld vásárlása és a zsebszerződések ügyében
- A Csongrádi vízlépcső megvalósítása nem kerül be a II Európa Tervbe, megvalósulása késik, illetve elmarad, így a hajózás, a híd, a kikötő, a logisztikai központ és az öntözés feltételei sem lesznek biztosítva
- A jogszabályi nehézségek, a forráshiány és a csatornarendszer elhanyagoltsága miatt a Tisza vize az öntözésben továbbra sem hasznosul
- A középszint eszköz és hatáskör nélkül marad, így nem lesz képes mozgósítani a belső erőket
- A felgyorsuló nemzetközi és hazai verseny ütemét a kistérség gazdasági szereplői tőke, hitel, támogatási okok miatt nem tudják felvenni, s behozhatatlan hátrányok érik
- Az ország centrális térszerkezete erősödik, a források többsége oda kerül, a kistérség periférikus marad (mint eddig)
- A központi fejlesztési források ágazati jellege megmarad, a terület összehangolt fejlesztése nem jut érvényre
- Folytatódik az integrált városfejlesztési stratégia (IVS) program – a Lipcsei Charta elveivel ellentétesen – csak a városok, azok egy részének (Akcióterületre) fejlesztésére irányul, elvonva a többi kistérségtől a fejlesztési forrásokat. Ez a települések, – sőt városon belüli településrészek között is feszültséget kelt. Az IVS-nek semmilyen térségi, településközi, kistérségi integráló hatása nincs. Nem tartalmaznak gazdaságfejlesztési fejezetet, még a tervezett fejlesztések működtetésének, fenntartásának sincs tervezett forrása. Ez túl sokba kerül a vidéknek!
- A területpolitika továbbra sem tekinti partnernek a településeket. A helyi gazdaságfejlesztés magára marad
- Továbbra is gyenge, formális középszint marad, így a települések közötti érdekazonosságra épülő együttműködés, az érdekazonosságra épülő területfejlesztés nem kap figyelmet, így nem is érvényesül

Gazdasági erőforrások révén

Mezőgazdasági tevékenység révén

- Növekvő hazai és külpiazi igény a minőségi mezőgazdasági termékek iránt
- EU irányelvek a versenyképes mezőgazdaság kialakítására
- Növekvő agrár-környezetvédelmi, agrár-innovációs és vidékfejlesztési támogatás

Gazdasági erőforrások révén

Mezőgazdasági tevékenység révén

- A földvásárlás megnyitása, a zsebszerződések érvényre jutása
- Késik a hazai mezőgazdasági termékek védelme
- A mezőgazdasági termelés támogatási szintje tartósan a külföldi támogatás szintje alatt marad, így a versenyképessége is

- A szaktanácsadás, tájékoztatás jól működő rendszerének bevezetését az EU is támogatja
- Az EU sok mezőgazdasági termék bevitelét nem korlátozza
- A LEADER Program és más EU támogatások.
- Masterfoods Magyarország Gyártó Kft. a növényi eredetű alapanyagot a térségből vásárolja fel. (Jobb szervezéssel növelhető a kistérségen belüli beszállítás aránya.)
- A bio-termesztés - egyesület keretében - szakértők közreműködésével erősödik.
- Az EU által alacsony szinten lettek megállapítva a kvóták, amik a termelés további gátjai. (cukor)
- Az agráröllő tovább nyílik
- Az Alföldön a magas mezőgazdasági foglalkoztatottságból adódóan, a birtokkoncentráció és modernizáció következtében nagy tömegű munkaerő szabadul fel
- A mezőgazdasági termények értékesítése - a globalizációs folyamatok erősödésével, az EU bővülésével, a piacokért folyó verseny fokozódásával – nehezebb lesz
- A külföldi érdekeltségű áruházlancok az olcsó, alacsony minőségű élelmiszer behozatalával tovább rontják a hazai termékek iránti keresletet

A gazdaság egyéb területei révén

- Informatika és a világhálózat lehetőségei.
- Támogatott a szövetkezés és birtokrendezés.
- Élénkülő hazai összefogáson alapuló befektetői érdeklődés
- A külföldi tőkebefektetések elkerülik Csanyteleket, aminek számos előnye lehet hosszú távon. *(A helyiek saját erőből való fejlesztésre kényszerülnek, aminek eredménye hosszú távon is a helyieké marad. (nem viszik ki a településről a profitot, nem kényszerítik rá a települést előnytelen fejlesztésekre, stb.)*
- A kistérségi Vidékfejlesztési Iroda növekvő szolgáltatásai
- Leader program lehetőségei és forrásai

Infrastruktúra révén

- Az M43 és az elkerülő út megépülése a település lakóinak is újabb lehetőséget ad a határátkelők gyorsabb megközelítésére
- A felsőbb szintű tervekben szereplő Tisza-híd Mindszentnél és a tervezett déli gyorsforgalmi gyűrű megépülése újabb gyors elérhetőségeket eredményez
- A Tiszát nemzetközi vízi-útnak minősítik
- Hódmezővásárhelyen a regionális repülőtér megvalósul
- Az Internet használatának további terjedése
- A települést érinti az Eurovelo kerékpárút-hálózat

A gazdaság egyéb területei révén

- A külföldi kezébe került feldolgozóipar leépítése, a helyi termelés további visszaesését jelenti
- A kereskedelmet még inkább eluralják a multinacionális cégek, ezzel a helyi kiskereskedelem el-sorvad
- A multinacionális cégek, alacsony árakkal, külföldi áruikkal és a hosszú fizetési határidőkkel kényszerhelyzetbe hozzák a mezőgazdasági termelőket
- A kiszámíthatatlan gazdasági szabályozók nem tesznek lehetővé hosszú távú tervezést
- Az energiaellátók monopol helyzete a termelőket kiszolgáltatott helyzetbe hozhatja
- A bankhitelek károsultjainak vagyoni és jövedelemvesztése, hosszú távra és jelentős mértékben csökkenti a vásárlóerőt

Infrastruktúra révén

- A térséget érintő utak és gyorsforgalmú utak megépítése tovább késik (velük a befektetések is)
- A Tisza szennyezése gazdasági nehézségeket okoz (turizmus, halászat)
- A termásvíz hasznosítása a környezetvédelmi előírások hatására ellehetetlenedik
- A települést érintő közlekedési infrastruktúrák fejlesztése tovább késik és a gazdaság fejlődésének esélye romlik

II. CSANYTELEK TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA

2.1. BEVEZETÉS

A településfejlesztés több tervezési fázisból tevődik össze, amelyek egymásra épülnek. A „Helyzetértékelés” tervfázis célja feltárni és értékelni a település mindazon jellemzőit, amelyek befolyással lehetnek a település, vagy térség jövőbeni fejlesztésére.

A településfejlesztési és területfejlesztési tervekben a helyzetértékelés tervfázist „A fejlesztés lehetséges irányai” című tervfázis követi, melyben a helyzetértékelésben feltárt helyi jellemzők és érdekek célszerű kombinációja mentén kell azokat a fejlesztési irányokat bemutatni, amelyek megvalósítására valós esély van. Itt kell részletezni, hogy az egyes variánsok megvalósítása várhatóan milyen előnyökkel és nehézségekkel járhatnak. Csanytelek esetében az adottságok köre nem ad lehetőséget több valós variáns kialakítására, tehát nem célszerű ennek külön fejezetet nyitni, így a helyzetértékelést a Konceptió tervfázis követi.

Konceptió keretében a helyzetértékelésben feltárt adottságokra alapozva kissé részletesebb előzetes jövőkép készül. Ez alapján egy javasolt prioritási rendnek megfelelően, 15 évre szólóan, célcsoportokra és célokra bontva kell rendezni a jövőkép megvalósítását szolgáló – koncepcionális szinten megfogalmazott – feladatokat. A koherencia biztosíthatósága érdekében, minden településfejlesztéssel kapcsolatos tervet a koncepcióból célszerű levezetni. Mivel a településfejlesztési koncepció a további tervek alapjául szolgál – a véleményezési eljárás után a döntéshozók általi jóváhagyást – elfogadást igényel. E döntés után készülhet a településfejlesztési stratégiai program.

Stratégiai program. E tervfázis nyolc éves időszakra fogalmazza meg a koncepcióban 15 évre szóló feladatoknak ez időszakra tervezhető részét. Az így behatárolható célokból, az elemzésnél a stratégia elemeit úgy választjuk ki, hogy azok egymásra épülve segítsék a fejlesztési célok megvalósulását úgy, hogy a koncepció által meghatározott prioritási rend ne sérüljön, valamint a stratégia időbeni kiterjedése utáni feladatok megvalósulásának is alapul szolgáljon. E tervfázist is egyeztetési eljárás követ.

Egyeztetési eljárás. Minden tervezési fázis anyagát eljuttatjuk véleményezésre az érintettek és érintettek számára. A kérdésekre, javaslatokra tervezői választ kell adni. A véglegesített tervfázis döntéshozó általi elfogadása után kezdhető el a következő tervfázis kidolgozása.

A tervek felülvizsgálata, visszacsatolás. A tervek elévülésével, a ciklusváltások miatt, vagy új szabályozók megjelenése okán aktuálissá válik a településfejlesztési tervek felülvizsgálata. A hétévenkénti felülvizsgálatot érdemes előirányozni, így az új képviselőtestület aktív részesévé válhat a gazdaságélénkítést szolgáló településfejlesztés folyamatának.

Tekintettel az igen gyorsan változó gazdasági-társadalmi helyzetünkre, s az ehhez jobban igazodó, hétévenkénti településfejlesztési terv felülvizsgálatára, csupán vázlatos koncepció kidolgozását javaslom. Célszerűbb a koncepció elfogadása után a stratégiai tervben részletezni a feladatokat, ami egyben a ciklusprogramhoz is adalékkul szolgálhat.

2.2. TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

A településfejlesztési koncepció feladata, a települési jövőkép elérését szolgáló célok, részcélok és feladatok megfogalmazása.

A település jövőképe: *Csanytelek lakossága számára magasabb életszínvonal, jobb életminőség biztosítása, amit a település versenyképességének jelentős növelésével szándékozunk elérni, ahol a fenntartható fejlődés keretei között elérhető gazdasági növekedés által biztosított színvonalasabb foglalkoztatottságot és a magasabb munkajövedelmeket tekinthetjük a társadalmi fejlődés egyik biztos alapjának.*

A cél a jövőkép elérése, ahol a foglalkoztatottság és a jövedelmek mértékével, illetve a környezet és a közhangulat minőségének változásával kontrollálható, hogy mennyiben teljesült a feladat. Már csak azt kell megfogalmazni, hogyan lehet ezeket elérni.

A módszer sikere a helyi adottságokra és helyi érdekek azonosságára alapozott együttműködésben rejlik. Ezek nélkül nem várható számottevő eredmény. Ahogyan Enyedi György akadémikus igen találóan megfogalmazta: **„A sikerért nap, mint nap meg kell küzdeni, csak a hanyatlás megy magától”.**

A koncepció alapjaként a – korábban részletezett – három pillér szolgál.

- Az egyik pillér a helyzetértékelés, mely feltárja a település hosszú távú fejlesztését érintő belső erőforrásokat - erősségeket, gyengeségeket -, a külső környezet által meghatározó a fejlődést lényegesen befolyásoló adottságokat - lehetőségeket és veszélyeket. A település főbb jellemzőit – erősségek, gyengeségek, lehetőségek, veszélyek - SWOT analízis keretében részleteztük.
- A másik pillérként vesszük számításba az EU és a hazai prioritásokat, valamint az ezekhez tartozó támogatási források lehetőségét.
- A harmadik pillér a helyi érdek. Ez ugyan gyakran változik, de e pillér mégsem hagyható figyelmen kívül, ugyanis ez adja a motivációt, ami nélkül kicsi a megvalósulás esélye.

A gyakori egyeztetéseknek éppen az a célja, hogy e három pillér erős legyen, ne maradhassanak ki fontos érdekek, ne legyenek benne tárgyi tévedések és alaptalan feltételezések.

A koncepció megfogalmazásának egyik vitatható, de védhető eleme a realitásokhoz való kötődés. Csak a település adottságaira lehet építeni, csak az ilyen cél megvalósítására van esély.

A másik kritikus elem a prioritási rend. Több esetben a fejlesztési célok megvalósításának sorrendjére, a koncepció csupán javaslatot tesz (rövid-, közép- és hosszú távú) időszakra, de esetenként az egymással összefüggő, egymásra épülő feladatok logikája megkívánja a javasolt sorrendet.

E témakörbe tartoznak, a kapcsolódó fejlesztési célok. A jövőkép megvalósulása, a település fejlesztése több olyan program megvalósulását is igényli, amelyek eldöntése nem települési kompetenciába tartozik. A fejlesztési tervekben ezeket a célokat ennek tudatában kell megfogalmazni, majd a megfelelő fórumon képviselni és szorgalmazni.

Mindezek mellett a településfejlesztési terv adatokon, érdekeken, összefüggéseken alapuló átgondolt, rendezett települési szintű elképzelések összessége. A jövő azonban nem a terveinkhez igazodik, nekünk kell időnként felülvizsgálni és értékelni, hogy az időközben megváltozott feltétele között is érvényesek-e a tervben megfogalmazott megállapítások, célkitűzések. A szükséges változtatásokat meg kell tenni. Ilyen indok lehet egy környezetben megvalósuló nagyobb termelő-beruházás, vagy egy nagyléptékű fejlesztés mely döntően a településektől függetlenül valósul meg. De a gazdasági válság ciklikusságának hatása is indokolhat beavatkozást.

Egy jól átgondolt településfejlesztési terv ilyen esetekben is előnyös, ami részben megfelelő kiindulási pont, emellett már a tervezés kezdetétől bizonyos helyi együttműködést jelent, amire lehet építeni.

2.3. A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ FŐBB CÉLKITŰZÉSEI

A településfejlesztés koncepció célrendszerét a *fejlesztési célpiramis* foglalja össze táblázatos formában. Az egyes fejlesztési célcsoportok és fejlesztési célok tartalmát az alábbiakban foglaljuk össze. A célpiramis tartalma az egyeztetési eljárás után – a vélemények, javaslatok és helyesbítések figyelembe vételével – kerül véglegesítésre.

FEJLESZTÉSI CÉL: CSANYTELEK KÖZSÉG VERSENYKÉPESSÉGÉNEK JAVÍTÁSA

1. FEJLESZTÉSI CÉLCSOPORT: **Foglalkoztatást bővítő gazdasági bázis megteremtése:**

a település gazdaságának olyan irányú fejlesztése az ebbe a célcsoportba tartozó fejlesztési célok révén, amelyek a nagyobb arányú foglalkoztatást és magasabb jövedelmek elérését szolgálják.

1.1. fejlesztési cél: **Emberi erőforrás fejlesztése a helyi versenyképesség fejlesztésének igényével:**

a helyi fejlesztési célok megvalósításához szükséges ismeretek elsajátítását célzó képzések, (minőségbiztosítás, marketing, turizmus és programszervezés, vendégfogadás, falusi turizmus, idegen nyelv, stb.).

1.2 fejlesztési cél: **Feldolgozás és a traded szektor versenyképességének növelése (az ipari bázisok erősítése):**

a mezőgazdasági termékek helyi feldolgozásának és az olyan helyi termékellátó ipari, és szolgáltató vállalkozói tevékenységek támogatása, amelyek helyi alapanyagot dolgoznak fel, helyi munkaerőt foglalkoztatnak, de árujuk/szolgáltatásuk többségét a településen kívül értékesítik, ezáltal forrást hoznak a település gazdaságába.

1.3. fejlesztési cél: **Turizmus fejlesztése az idegenforgalmi vonzerők minőségi javításával:** a turizmus révén a vendég pénzt hoz a településre, ha van alkalma és késztetése elkölteni. A fejlesztési cél keretében azok a fejlesztések részesülnek támogatásban, melyek idegenforgalmi vonzerő minőségi fejlesztésével (komplex programok, szálláshelyek, program, ellátás) járulnak hozzá a település idegenforgalmának emeléséhez.

1.4. fejlesztési cél: **A traded szektor és a turizmus versenyképességét elősegítő szolgáltatások fejlesztése:** feldolgozás és a traded szektor versenyképességének növelése, valamint és a turizmus minőségi fejlesztése sok esetben más vállalkozói tevékenység közreműködése révén érhető el (pl. alkatrész, felületképzés, csomagolóanyag beszállítás, vagy ajándéktárgy, lovas kocsival való szállítás, stb.). E fejlesztési cél keretében azok a helyi vállalkozói fejlesztések részesülnek támogatásban, melyek megvalósulása ily módon járul hozzá a település versenyképességének növeléséhez. Célszerű e kategóriába sorolni azokat a helyi vállalkozásokat, melyek arra szerveződnek, hogy a településről kiáramló forrásokat helyben tartsák.

2. FEJLESZTÉSI CÉLCSOPORT: **Az infrastruktúra és a környezetállapot fejlesztése:**

a település infrastruktúrájának fejlesztése mely egyben a település környezetállapotát is jelentősen javítja az ebbe a célcsoportba tartozó fejlesztési célok révén.

2.1. fejlesztési cél: **A közlekedési infrastruktúra fejlesztése :** a település lakóterületén lévő kiépítetlen újak fejlesztése, kerékpárút, járda építése. (Elkerülő út építése, de ez kapcsolódó fejlesztési cél). Ezzel a balesetveszély és a szálló por mennyisége csökken.

2.2. fejlesztési cél: **A környezetvédelmi infrastruktúra összehangolt fejlesztése, hatékony környezetvédelem megvalósítása:** szennyvíztisztító és szennyvízcsatorna-rendszer, illetve a belvízelvezető csatornarendszer kiépítése összehangolva az útépitési fejlesztésekkel. A fejlesztések nagymértékben hozzájárulnak a település természeti értékeinek védelméhez, a fertőzésveszély csökkentéséhez, a település versenyképességének növeléséhez. A település lakóinak környezet iránti nagyobb igényességét az 1.1. fejlesztési cél keretében szervezendő programokkal lehet fejleszteni.

2.3. fejlesztési cél: **Megújuló energiatermelés, felhasználás, energiatakarékosság:** a helyi megújuló energiatermelés lehetőségeinek feltárása (geotermikus, nap, szél, bio), a gazdaságosnak bizonyuló energia előállítása, helyi felhasználása, értékesítése, energiatakarékossági program összeállítása, alkalmazása.

2.4. fejlesztési cél: **Agrár-ipari és korszerű telephelyek kialakítása:**

a korszerű, infrastruktúrával ellátott telep/ek elősegíti/k az együttműködések, a gazdaságosabb működést, s eközben környezeti terhektől óvja a települést. (szállítás, zaj, szaghatás), valamint a biztonságos őrzés is jobban szervezhető.

3. FEJLESZTÉSI CÉLCSOPORT: **Vidékfejlesztés és a szolgáltatások bővítése:**

a vidékfejlesztésnek a gazdaságfejlesztésen túlmutató, de a település lakóinak életminőségét befolyásoló fejlesztések, közszolgáltatások bővítése, az ebbe a célcsoportba tartozó fejlesztési célok révén.

3.1. fejlesztési cél: **Településfejlesztési menedzselés, menedzsment:**

a településfejlesztési célok megvalósulása, a településfejlesztési tevékenység, akkor lehet folyamatos, eredményes és hatékony, ha e tevékenységet személy vagy szervezet feladatul kapja, azért felelős és ennek eredményességéért felelősséggel tartozik. A feladat két összekapcsolható részre osztható. Egy településmenedzser, a településfejlesztési feladatokat szervezi, döntésre előkészíti, a megvalósítást szervezi és ellenőrzi. A másik rész Önkéntesekből, de érdekeltekből szervezett bizottság, vagy csoport, amelyik felügyeli a feladat végrehajtását és erről informálja a polgármestert és a program érintettjeit. A településmenedzser feladatai más tevékenységekkel összevonható (tanácsadás, információ szolgáltatás, pályázatkészítés, közterület felügyelet, közmunkaszervezés). Célszerű a falugazdász, helyi információs bázissal rendelkező helyiségben elhelyezni. A településmenedzser költségei, a pályázatiírás és egyéb tevékenysége által közvetlenül, de főként a település versenyképességének, gazdaságának fejlődésében megtérül.

3.2. fejlesztési cél: **Közszolgáltatások fejlesztése:**

a település lakosságának helyi szolgáltatásokkal való jobb ellátása, helyi piac, kereskedelem, kábel tv, helyi információs – üzleti és biztonsági – hálózati rendszer. A helyi üzleti információk birtokában helyi önellátásra való törekvés, lehetőleg a helyi termék, szolgáltatás igénybevétele, helyi vállalkozó megbízása program szellemében (Vedd és véd a Csanyit)

3.3. fejlesztési cél: **Művelődés, sport, szabadidő, ifjúsági programok és az önszerveződés támogatása:**

a település lakóinak életminősége a színvonalas egészségügyi, oktatási, szociális szolgáltatások mellett attól függ, hogy milyen színvonalúak a helyi művelődési programok, milyen helyi sport, szabadidős és ifjúsági programokra van lehetőség. A fiatalokat érintő helyi programok különösen fontosak, hiszen nagyobb a szülők biztonságérzete, könnyebben felügyelhetők, és nő a helyi kötődés. A helyi klubok, civil szerveződések,

önszerveződések támogatása pedig az együttműködések, a helyi összetartozás erősödéséhez vezet.

3.4. fejlesztési cél: **Településvédő és szépítő tevékenység és hagyományápolás:**

e fejlesztési cél a település természeti és épített környezeti értékének, valamint a helyi hagyományok őrzését ápolását támogatja, ami összefügg az életminőség nivójával az idegenforgalmi vonzerő gazdagságával és a népességmegtartó képességgel. A településkép és a környezeti értékek ápolása összefüggésbe hozható a közmunkával és a településmenedzser feladataival.

4. FEJLESZTÉSI CÉLCSOPORT: **Versenyképes helyi mezőgazdaság kialakítása:**

a település versenyképességének, gazdaságának fejlesztésében, a foglalkoztatás és a jövedelmek növelésében a leglényegesebb terület, noha sok szálon kapcsolódik a korábban részletezett fejlesztési célokhoz.

4.1. fejlesztési cél: **Versenyképes termékszerkezet kialakítása:**

a mezőgazdasági termelés akkor eredményes igazán, ha a megtermelt áru megfelelő áron, biztonsággal értékesíthető. Ehhez megfelelő piaci ismeretek szükségesek, hogy a piac igényének megfelelő minőségű és az igénynek megfelelő mennyiségű árut termeljünk. Mivel a piaci igények változnak, a piackutatásnak rendszeresnek kell lenni, a termékszerkezetet pedig ehhez kell igazítani.

4.2. fejlesztési cél: **A versenyképes mezőgazdasági struktúra kialakítása:**

a piacképes termékszerkezet az első lépés a versenyképes mezőgazdasági struktúra kialakításához. A piacot nagyrészt a külföldi működő tőke által működtetett bevásárló központok uralják, s a feldolgozó üzemek felvásárlásával, felszámolásával erősen korlátozzák a hazai termelők lehetőségeit. Ennek ismeretében, csak hatékony és versenyképes áruval és magatartással lehet érdekeinknek érvényt szerezni.

A folyamatos és hatékony piackutatás és marketingtevékenység igen költséges, ezt csak széleskörű, érdekazonosságon alapuló együttműködés keretében lehet megoldani, ahogy az egységes, visszaellenőrizhető minőségű és piacképes mennyiségű áru előállítását is. E módszert először települési szinten célszerű megvalósítani, hiszen itt megvan a személyes ismeret és bizalom is, majd a célszerűségnek megfelelően érdemes az együttműködést kiterjeszteni. Minél erősebb az együttműködés, annál nehezebb kijátszani az egyes termelőket.

4.3 fejlesztési cél: **A fenntartható mezőgazdasági termelés fejlesztési feltételeinek megteremtése:**

a fenntartható mezőgazdasági termelés, hosszú távra tervez, nem éli fel a jövőjét, nem áldozza fel egy-két év valamivel nagyobb bevételért a talaj

termőképességét, a környezeti elemek minőségét. Erre vannak szomorú európai példák. E kérdésben keresünk megoldást a minőségbiztosításban, a termelés, feldolgozás és értékesítés vertikum kialakításában, a növénytermesztés és az állattenyésztés összhangjának visszaállításában, a termelés, képzés, kutatások és fejlesztések összhangjában, a helyi piacok visszaszerzésében, a helyi gazdaság sokszínűségének kiépítésében, a helyi igények, helyiekkel való ellátásának szem előtt tartásával.

4.4. fejlesztési cél: **A mezőgazdaság infrastruktúra fejlesztési igényei:**

a mezőgazdaság versenyképessé tétele számos fejlesztést is igényel, melyek egy része a mezőgazdasági infrastruktúra körébe tartozik. Ezek költséges fejlesztések, s mindegyike nem is szükséges azonos időben, s egy-egy termelő igényét és teherbíró képességét is meghaladná. A fejlesztés fajtája, formája e mezőgazdasági kultúra, mérete, mértéke a termelői kapacitás függvénye, időbeni ütemezését pedig az önerő és elérhető támogatás befolyásolja. E cél így csak általánosságban fogalmazható meg, de a jövőben e fejlesztésekre számítani kell.

A célok részletezése, a stratégiai programban történik, ahol az egyes fejlesztési célokat – a célszerűségnek megfelelően – **rövidtávú, középtávú, hosszú távú részcélokra bontunk**. A részcélok megvalósulása projektek révén történik, melyekre adott esetben javaslatot teszünk. Egy-egy projekt pl. pritamin paprika feldolgozó üzem megvalósítása, műszaki tervet, költségvetést is igényel, hogy a támogatásra irányuló pályázatot és a megvalósíthatósági tanulmányt el lehessen készíteni. Termelő beruházás megvalósításának eldöntése előtt a megvalósíthatósági tanulmány elkészítése mindenképpen ajánlott, hogy még időben kiderüljön, hogy a beruházás működtetése gazdaságos lehet-e, s hogy a beruházási és a működési költségek a piaci igények ismeretében megtérülnek-e.

A településfejlesztésben meghatározott céloknak – amennyiben településrendezési szabályozási, területhasználatot érintő vonatkozásai vannak – meg kell jelennie a településrendezési tervben. A településrendezés előírásait viszont a településfejlesztés során kell figyelembe venni, s csak megalapozott fejlesztési cél, és elfogadott településfejlesztési koncepció szolgálhat alapul a településrendezési terv módosításához.

Jelen településfejlesztési koncepció több fejlesztési célja is indokolja a településrendezési terv módosítását, (pl.: a Móricz Zsigmond, Dózsa György, Gábor Áron, Nagy Imre, Arany János, József Attila, Szent István, Lehel, Nefelejcs, Martinovics utcák vonatkozásában a gyűjtő-utak B6 kategóriából B5 kategóriába sorolása, az "egyéb mezőgazdasági övezetbe" tartozó ingatlanok kedvezőbb besorolása, az agrár-ipari park/ok helyének kijelölése.) A módosításra vonatkozó javaslatokat a stratégiai fejezetben részletezzük.

2.4. FEJLESZTÉSI CÉLPIRAMIS

